

Коммунистууд ба партизнабэшэ хүнүүдэй блогой кандидатууд

Хандажап Жамьянова

Хориин суута хонишон

Февраль харин нэгтэ үдэш... Хандажап Жамьянова «Б. М. Унэн» газетээр эхэлжэрд, хонидтоо гарахаар түхээржэ байтарыг үүдэн нэгдэжэ газараа ажын — Цыбикит хүтэн сэн бун болошонон орожо ерэн. Хандажап ажы жарала ахалаа, хараха янадаа ехэл хүтэн сорио и зандаа, хүдэлжэ ябахы залуушуунаа дутуугүй.

— Басаган, мүнөө ехэл хүйтэн, халхитай хүн бологшо аа гу, Улаан хадын хормойгоор тооноржо, голдойнай эхннээ манатага байна. Иххэдэ ехэл хүйтэн бологшо нэн. Мүнөө хонидтоо хайхан үбэнһөө нэмэлсэжэ үгөөд, эртээнһээ хаагаа хаашни дээрэ һин хэ, — гэжэ басагандаа дуугарна.

— Харин алмаһан үбэнһөө һайса эдэлүүлэд хаахамни, — гээд, Хандажап газараа гарахаар забдана. Хүгшэн адли даб гэлдэжэ: — Февраль хариннай эхин яагаа халхитай хүйтэн байба гэшэб. Байза, би гаралсажа хамһалсаһууб, — гээд хөөргөө гаралсахаар забдана. Тийхэдэнь басаганинь:

— Эжы дулаасажа, үхибүүдээрэ байгты. Би хонидтоо һайса эдэлүүлэд хаана бээб, — гэжэ хэлэбэ. Хүгшэн энэ тэрэ юмэ хэжэ газаруур ябажа даараһандаа үлэхэ баатай болобо.

Хандажап газараа гарахадань элшэ туяагаар хулахан үбэлэй наран отгоргойн баруун хаялгада ошонхой, орохо тээшээ дүтэлжэ, үнэхөөрөөшье тэнгэрийн шарай барагар уйтаншаг, халхын хүдэлжэ бордоһооор забдажа байба. Гэрэй углуууда үлгөөтэй гравус ошожо харахадань гүшан долоонһоо бага үнгэржэ байна. «Иээрэ яагаа гансата хүйтэн болошобод, үлгөөдэр ямар үдэр болохон хаб» гэжэ бодоһор Хандажап хонидойгоо хороо руу ярууан хонидтоо ороно. Хонидой хунмаг хоройнууд соо сээрхэн, хонидын хэдэн бүлгөөр талалалтад ами амиднаа хоройдо байна. Ингэжэ хонидын бүлгэ бүлгөөрөө хаагаад эдэлүүлхэдэ ехэ һайн юм. Хангалтама сэл хүхээн үбэнһөө хонидтоо нэмэлсэжэ үгөөд, хонид соогуураа нэгжэ эрхэнэ харана. Хонидойгоо хурсахан шүдөөрөө хайхан үбнэ нэмэлсэн амтаржажа, аятайгаар өдийхөн харан, мүн зарим долонгирхон хонидой эзээ таяад мааралдахадань хөөрөөн ябана. Хонид соогуураа абажа, бултнын эрхэнэ нийнгэнэ һүүлээр хонидойгоо байрада ороно. «Хонидой дэбисхэр һайн бээб?» гэжэ дахин дахин эндэ тэндэн хэдэн газараар ябажа үзөөд, зарим нийнгэн газартан хуурай хохир дахин асаржа адхана. Газараа гарахадань эжынгэ нэхы хонид дэглээ үмдэнхэй эржэ ябахын хаража:

— Эжы, наһаараа малай хойнооо ябанан хадаа эжэлжэ һууха зүрхэнтэй угы гэшэ гү даа, — гэжэ энебхилжэ дуугарна.

— Ордөө хэршье дулаан байртай һаан, хонидтооһи наһам зобод эржэб. Ехэл хүйтэн хонохон гэшэ ха. Хамһалсаад хаалсаһууб, — гэжэ эжын харюусана. Зүб даа, наһаараа малша ябанан хүгшэн хүнэй сэлхэл зүрхэн хээшэһе нимэ байхал. Басагандаа заагарилжа ябаад, хонидын хамһалсажа хаалсаһуураа дөө наһанинь амархагүй бишуу. Тээшье мүнөө үдэш ехэ хүйтэн байна. Хандажап эжыгээ хамһан, хонидтоо дулаан байрадань оруулжа хаагаад, үлгөөгүүр эдикэ үбэнһөө бэлдэжэрд, гэртээ ороно.

1937 он... Тийхэдэ эдир залуухан Хандажап түрэл колхоздоо хонишон болоһон байгаа. Дүй дүршэл хэтэй хонишон Базарова Цыжидматэй жэл тойрон ажаллаад байхадань, ОТФ-е даагша Цыпила Маркуева эржэ, Хандажапта нигэжэ хэлэбэ: — Хандажап, шамда түрэхэ хонидой нэгэ отара даалгажа үгэхэ гэжэ шиндэбди. Юун гэжэ хананаш? —

— Теэд хайшан гэжэб. Колхозой правленин найдаа хада шадалаара оролдоно бээб, зүгөөр лэ харалсаха, ядаха сагай болоо һаа, хамһалсаба бээб, — гэжэ Хандажап харюусаба.

Үдэшлэн, ажалынгаа һүүлээр эжыдэ энээн тухайгаа хөөрхөдөн, «эной найдаа хада зүбшөөхөл хэрэгтэй, оролдоод ийбабал ядархагүйш» гэжэ хайшаба. Хандажап эжынгэ хайшаан хэлэһэндэ байрлаба. Тэрэ жэлдэ эсэхэ сүсахы мэдэнгүй хүдэлмэрилжэ, 250 эхэ хонидтоо 284 хурьга абаад, хоролтоггүйгөөр тэнжэбэ. Удаань залуу хонишон түрүүшынгэ үбэлжэлгы амжалтатайгаар үнгэржэ нэн.

«Нийтнэгэ малые яһала найдахаар лэ басаган байна. «Хүн болохо залууһаа, хүлэг болохо унаганһаа» гээдгэл хожомоо һайн малшан болохо даа» гэжэ нотагыхидны залуу басаганай һүбэлэн бэрхы, ажалша малшы магтан хөөрлэдлэд болобо.

Жыл эрэхэ бүри Хандажап мал харууһалгын баян дүршэлтэй болоно. Мүнөө колхоздоо ашаг ехэтэй, үүдэр һайнтай хониды һургыг үсхэбэрлхын түлөө оролдож, амжалта туйлан ажаллана. Жэшээхэдэ, 1949 — 1950 онуудта 300 эхэ хонид бүриһөө 330—345 хурьга, 1951 ондо 300 эхэ хонидтоо 334 хурьга, 1952 ондо 252 эхэ хонидтоо 269 хурьга абажа,

нэгшье хоролтоггүйгөөр түлжүүлэн ба энэ үе соогоо хонидой ношо хайшалалгы гурба дахин ехэ болгоһон байна. Үнгэрэгшэ жэлдэ 300 эхэ хонидтоо 303 хурьга абаһан, хонид бүриһөө 2520 грамм ношо хайшалһан байгаа. Тийхэдэ 40 хонидтоо толгой бүрийн 4,5 килограмм ношо абаһан байна. Мүнөө нүхэр Жамьянова өөрынгөө дааж хайшан отарада эхэ хонидой хубайралга ба тэдэнэй гарзалалгы отголон усалхаа. Тийхэдэ нүхэр Жамьянова үнэн сэхэ ба шэн зоригто ажаллаараа бүхы колхозингуудта жэшэ харуулан ажаллаһанайгаа түлөө БМАССР-эй Верховно Советэй Президиумэй Хүндэлэй грамотаар хоёр дахин шагнаһан, хүдөө ажыхын түрүүшүлэй аймаг болон республиканыкэ зүблэнүүдтэ хэдэн дахин хабадалсаа.

Энэ туйлаһан амжалтаараа саашада ханаагаа амарагүй, харин мүнөө жэлдэ хаража байһан 300 эхэ хонидтоо 345 хурьга абажа түлжүүлжэ, хонид бүриһөө 3 килограммһаа доошо бэшэ ношо хайшалха социалистическэ уялга абахай. Мүнөө хонидойгоо үүдэр хайжаруулын, ашаг ехэтэй болгохын түлөө түрүүшүлэй дүй дүршэл эрхэлэн, зоотехническэ нарын заабари хургалда түшлэн тэмсэжэ байна.

Малажалай гол халбари болохо хонид эхсэбэрлхын тон шухлаа байһы хайн мэдлэн Хандажап Жамьянова партини Центральна Комитетэй сентябрьска Пленумэй тогтоолы бэлдүүлхын тула бүхы хүсэ шадалаа, эрдэм мэрэгжэлээ зориулан хүдэлмэрилжэ.

Хорин эрхим хонишон Хандажап Жамьянова засагай дээдэ органоид партизнабэшэ хүнүүдтэй блогой эрхим кандидат мүн.

Ц. Дандаров.

Залуу малшадта ходоодоо туһалдаг хонишон

Манай колхозой эрхим түрүү хонишон Хандажап Жамьянова залуу хонидтоо ходоо туһалдаг, хонид харууһалгаар өөрынгөө баян дүй дүршэлдэ хургалдаг байна.

Би дүрбэн жэлэй саада тээ анха түрүүшынхэ хонишон боложо хүдэлмэрилхэдэ дүй дүршэлдөөр бага байжа, ажал хүдэлмэрилдэмни бэрхшээлүүд ушардаг һэн. Тийхэдэ хуушанай хонишон Хандажап Жамьяноваһаа тодо фенор заабари, зүбшэл абадаг байгаа. Залуу малшадтай ямар нэгэн заабари зүбшэл

хурахадань Хандажап Жамьянова тээдэндэ тон ехэ анхаралтайгаар хандадаг юм.

Би мүнөө нүхэр Жамьяновай хүдэлмэрилжэ байһан Зүүн Хасууртай гэжэ газарта 300 эхэ хониды харууһалнаб. Мүнөө жэлдэ би эдэ хонидтоо 330 хурьга абажа, хоролтоггүйгөөр түлжүүлжэ, хонид бүриһөө 3 килограммһаа доошо бэшэ ношо хайшалха уялга абаад, хонидойгоо үбэлжэлгы эмхитэй һайнаар үнгэрэхын түлөө оролдон ажаллажа байнаб. Уялгата нэрэтэй

түрэтэйгөөр дүүргэхын тула нүхэр Жамьянова шэнгэр тэмсэхэб.

Биднэр, Хорин аймагай малшад, өөһэднэгэ дундаһаа эрхим хонидон Хандажап Жамьяновае СССР-эй Верховно Советэй депутатта кандидаттаар дэбжүүлһэндэ тон ехэ байртайбди. Хунгалтын үдэр тэрэнэй түлөө голоосуудаа нэгэн наһалаар үгэхэбди.

Д. Доржиева, Хорин аймагай Удын сомоной Сталиной нэрэмжэтэ колхозой залуу хонишон.

Манай эрхим нүхэр

Үшөө бага наһатай байхадань, эсэгэн һаа баража, Хандажап эжыдэ туһалха баатай болоо һэн. Тийхэдэ Хандажап 6 класс дүүргээд, йргуулиа орхижо, арбан зургаатайһаа хонидтооор хүдэлжэ эхиллэн байгаа. Ямаршье зоотехническэ йргуулиа гү, али курс дүүргээгүйһе һаа, хонидой фермэ дээрэ арба гаран мал хүдэлһэнэй ашаар Хандажап эрдэм нэрэгжэлтэй, тон ехэ дүй дүршэлтэй болоо. Нүхэр Жамьянова хонидтоо үүдэр хайжаруулын ба профсоюзны ашагы дэвшүүлхын түлөө саг ургэлжэ оролдоно. Мүн хонидойгоо хубайралгы эхэлэн болоһон байна. Түрүүшын зургаан жэлэй турша соо 1690 хурьга абажа, гар-

за хоролтоггүйгөөр түлжүүлэн ба ношо хайшалалгы гурба дахин шууху дээшлүүлэн байна. Хандажап Жамьяновай жэшээгээр хүдэлдэг бусад хонидтоой оролдосото ажалай ашаар колхознай хонид үсхэбэрлхэ түсбөө жэлдэ жэлдэ үлүүлэн дүүргэнэ. Гансахан хуульшын хоёр жэлэй турша соо колхознай хонид үсхэбэрлхэһөө 400 гара мянган түхэрингэй олозо доход орууһан ба ношо тушаалгаар гүрэнэй түсбэ үлүүлэн дүүргэнэй ашаар 3 автомашина абаһан байна.

Хандажап Жамьянова эрхим хонидон байханаа гадна, нийтэн хүдэлмэридэ хабадалсадаг эдвэбхитэй колхозниша юм. Нүхэр Жамья-

нова артелингэ гэшүүдэй ба аймагай ажалшадтай дунда тон хүндэтэй болонхой.

Ажал дээрэ шалгаржа, нотагайхидангаа ехэ эгигэл найдабарида хүртгэнэй кандидат, манай колхозой түрүү хонишон Хандажап Жамьяновай түлөө СССР-эй Верховно Советэ хунгаха хунгалтын үдэр — мартын 14-д бултадаа голоосуудаа үгэһы гэжэ йнгуулиин №440 Яруунин округой бүхы хунгалшадые уржалһалди.

И. Аюшев, Хорин аймагай Удын сомоной Сталиной нэрэмжэтэ колхозой ОТФ-е даагша, Г. Митыпов, колхозой гэшүүн.

Эдир залуушуулыс хүмүүжүүлэгшэ

Анха түрүүн Улаан-Удын № 2 йргуулиа хурахаа ерхэхээ хойшо эрхим багша Иранда Александровнае би һайнаар мэдэхэ болооб. Нүхэр Панчукова манай класста заажэ эхилжэ һэн. йргуулиин хурагша бүхэн Исандэ Александровнагай һайн һайхан абари зангы, эрдэм нарын үлдэнэ һууриле бидэндэ гүнзэгтгөөр йлгуулаха гэжэ оролдологшэ мэдэдэг байһан юм. Би тэрэнэй түлөө мүнөө болотор баяр баясхалтангаар дурдадагби.

Залуу үетэниһе хүмүүжүүлжэ ба хургаха хэрэгтэ нүхэр Панчуковагай хүсэ шадалаа гаминаггүйгөөр ажалладаг байһаниһы гансаһы манай йргуулиада бэшэ, харин бүхы республика дотор мэдэжэ болонхой. Би 1947 ондо энэ йргуулиада 7-дохи класс дүүргээд, педагогическа училищида хуралсаһан байһаб. Эндэ байхалаһы нэгтэ бэшэ Иранда Александровна тухай ходоодоо һанажа ябадаг һэн.

Тийн училищид дүүргэмээрээ энэ йргуулиада ержэ, Иранда Александровнагай сугтаа хүдэлмэрилжэ болоһондоо хизааргүй ехээр баясаа бэлэйб.

Миний хүдэлмэридэ түрүүшын үелэ нэгтэ бэшэ элдэб бэрхшээлүүд тохолодог һэн. Тийхэдэ нүхэр Панчукова намд өөрынгөө дүй дүршэлһөө эхилээд, методическа заабаринууды ходоодоо үгэжэ байгаа.

Иранда Александровна эрхим ажаллаара шалгарһан багша туладаа хаа хаанагүй алдаршанхай. Тэрэнэй хүмүүжүүлэн ба хургаһан олон тоото залуушуул мүнөө үелэ элдэб хүтэлбэрлхы хүдэлмэридэ ажаллана.

Н. Поздняк, № 2 йргуулиин эхин классай багша.

Холын колхозно тозондо

Республикын эгэн холын колхозуудай нэгэн болохо Лениней нэрэмжэтэ колхозой центр Курумкан тозонхой жаралд мэдоной газарта оршодог юм. Энэ тозон культурна болбосон байдалтай болонхой.

Мүнөө электрын гэрэлээр сасаран гэрэлтэжэ, холохо харгалдаг. Өөһэднэ радиолоууштай һайнаар түхэргэлдэн клубтай юм. Тэндэ СССР-эй Верховно Советэ хунгаха хунгалтатай дашарамдуулан хунгалшадтай дунда шитэ-политическэ хүдэлмэри йбуулагдана, лекци уншагдана, хөөрлөөнүүд үнгэрэгдэнэ. Хүшгөөрэй долоон жэлэй ба Алын эхин йргуулиин багшанаар хунгалшад лекци уншана. Хунгуулиин кампаниин үелэ агитаторнууд С. Митанова, Ч. Гомбоев, Д. Хориганова гэгшэд һайнаар хүдэлмэрилжэ.

Р. Бубсева.

Ажалшадта лекци олоор уншагдана

Боргойн сомоной лекторскэ нэгэдэл (Зэдэ) лекци уншалгы һайнаар эмхидхэнэ. Жэшээхэдэ, «Малажалы саашадан хүгжөөжэ хойшолуулагдашагүй шухлаа зорилгонууда», «Хартааба ба овошэ тарилгы үргэдхэ шухлаа», «Социалистическэ мурьсөөн — арадай ажыхы хүгжөөлгын гол услион мүн» гэнэн ба бусад темэнүүдээр, мүн болохоо байгаа хунгалтада зориулан Советскэ Конституци, хунгалтын Дүрим тухай олон лекцинууд уншагдана.

Лекторине даагша нүхэр Сагалев өөрөө олон лекци уншана. И. Баженов.

Саанад—агитаторнууд

Һаяхан Кяхтын хүдөө ажыхын техникумэй ба педагогическа училищин студент-агитаторнууд санаар Калининэй нэрэмжэтэ (Усть-Киран ба Сүбэтгын сомоной Маленковой нэрэмжэтэ томодогдоон колхозуудта гараа. Тэднэр хунгалшад советскэ хунгуулиин системэ, Советскэ Конституци, хүдөө ажыхы дэбжээг талар парти, правительствын түхэтэ шиндхээринууд тухай лекци уншаха, хөөрлөөнүүды үнгэрэгжэ юм. Гадна, малай фермэнүүд, гүүртүүдтэ «Дайшалхы хуудануудыс» гаргалсаха, улаан булангуудыс түхэргэлдэ зохино туһаламжа үзүүлжэ байна. В. Баторов.

Шефскэ туһаламжа

Городок городой предприятинууд Закаменой аймагай Ждановой, Маленковой, Лениней нэрэмжэтэ, «Боевик» болон бусад колхозууды шефскэ абанан юм. Мүнөө тэднэр колхозуудта шефскэ туһаламжа үзүүлжэ байна. Тийнэ туһаламжын ашаар Лениней нэрэмжэтэ колхоздо электростанци тохолоһон, Ждановой нэрэмжэтэ колхозой центр электрфикацилагдана байна. 100 тугалай багтахэ нэгэ байра, 100 үхэрэн багтахэ нэгэ дал тус колхоздо баригдахан. Городой предприятинуудай хүтэлбэрлгэлтэ шефскэ абанан колхозуудта эржэ, лекци болон элдэбхитүүды уншана. Ц. Субанов.

Читын областтой социалистическэ мурьсөөндэ түрүүлхын түлөө тэмсэе

ТЭЖЭЭЛЭЙ БАТА БЭХИ БАЗА БАЙГУУЛ

Хоёр ондоо жэшээ

Сэлэнгийн МТС-эй харьяата хоёр колхоздо

Колхоз, совхоз бүхэндэ тэжээл тогтууртай һайн база байгуулахын түлөө партина, советскэ ба хүдөө ажыхын органуудай, мүн хүдөө ажыхын мэрэгжэлтэдэй ёһотойгоор тэмсээгүй хада малажалы саашадан амжалтатайгаар хүгжөөхын үүдэртэй гэжэ КПСС-эй ЦК-тэй сентябрьска Пленумэй шиндхээринууд дотор хэлэгдэнэ. КПСС-эй Сэлэнгийн анком Загастайн сомоной Мологовон нэрэмжэтэ колхозой дотород П. Н. Ефимовэй хүдэлмэрилжэ засадан дээрэ зүбшэн хэлсээд, һайшаажа, дүй дүршэлһын, түрүү артануудын үйлдбэридэ үргэһөөр нэбтэрүүлхын МТС-эй дирекцинуудыс, колхозуудай правленинуудыс уялгалаа һэн.

ЛУГОВОД П. Н. ЕФИМОВЭЙ ҮҮСХЭЛТЭ АЖАЛ

Молотовой нэрэмжэтэ колхоздо энэ үбэлдөө сабишалан хайжаруулын ехээн хүдэлмэри хэдээ. Юс колхозой гэшүүдэй хамтын суглаан һайшаг боложо, нүхэр Ефимовэй хүтэлбэрилдэг звенгойной энэ жэлэй хүдэлмэрийн түсбэ хаража үзэлэн ба баталһан байна. Звенодо урдань луговодуудаар хүдэлмэрилһэн П. С. Думнов, Е. Н. Чебукин, Г. П. Черных болон бусад хамта 10 хүн 7 мори унаатайгаар томлодоод. Тэднэртэ энэ жэлдэ 233 гектар сабишалан даалгагдажа үгэбэ.

Энэ хабартаа звенгойной сабишалан дээрэ 5000-һаа доошо бэшэ тэргэ наг шэбхэ гаргаха даалгабартай. Апрельин 15 болотор наг шэбхэ гаргалгы дүүргэжэ зорилготойгоор энэ хүдэлмэри йбуулагдажа байна. Мүн малажалай фермэнүүд үдэр бүри сабишалан дээрэ 20 тэргэ наг шэбхэ гаргажа байха юм. Апрельин 15-һаа майн 1 болотор колхозой бүхы сабишалан модо шулуунһаан сээрлэгдэхээр хараалагдаа.

Майн 1-һээ хойшо сабишалан дээрэ үнэ гаргажа эхилхын тулада звенгойной гэшүүд эргэнһэн һубаг канануудыс саһа мүйлһэнһөө, модо шулуунһаань сээрлэхэ байна. Үбэл хабартаа сабишалан дээрэ гаргалдан наг шэбхэ майн 5-һаа 25 болотор үлтилдэгжэ тараагдаха, газарай хүрһэндэ оруулагдаха ба сабишалангай газарта түрүүшын уһаллага хэдгэхэ юм. Шубунай аргал, үнэ гэхэ мэтын нотагай үтэгжүүлгэнүүд, мүн суперфосфат майн 5-һаа 10 болотор сабишалангай газарта оруулагдаха байна. Тийгээд майн 25-һаа июннин 20 болотор хоёрдох уһаллага хэдгэхээр хараалагдана. Тэрэнһээ гадна, майн 5 болотор 55 гектар сабишалан борнойлодохо ба 15 гектарта шара люшернэ таригдаха байна. Гурбалаһин уһаллага июннин 20-һоо июлнин 10 болотор хэдгэхэ юм.

Энэ жэлдэ нүхэр Ефимовэй хүтэлбэрилдэг звенгойнойд уһалгадалаг 168 гектар сабишалангайга гектар бүриһөө дунда зэргээр 35 центнер, бусад уһалгадалаггүй 67 гектар добо газарайга гектар бүриһөө дунда зэргээр 10 центнер үбнэ хуряаха

түсбэтай. Тэднэр даалгал сабишалан звенһөө хамта центнер үбнэ хуряаха байна. Энэ жэлдэ Сэлэнгын МТС ниямуудараа колхозой 40 тэ сабишалан һөөг бургаһанһаа бурхэ, 9 гектар сабишалан болдоһоон тэшэлжэ, 10 кило уһатай канана заһабарилжа, бэлхэ, 700 тонно наг шэбхэ саби дээрэ гаргаха юм.

Нүхэр Ефимов энэ суглаан хүршэ XVIII партсездын нэрэтэ колхозой гэшүүн, республика суута луговод Андрей Инокович Багышевэй социалистическэ мурьсөөндэ уриба.

ХООНОН ХӨӨРЭЛДӨӨГӨӨ ХЭРЭГЭЭ ДҮҮРГЭНЭ

Молотовой нэрэмжэтэ колхоз эргэлдэ, хүршэ байдаг Загастайн сомоной Сталиной нэрэмжэтэ хозойхид сабишалангайнгаа һайн газарнуудта эзэн ба хандажа ургасынь муудуу Энэ колхоз һүүлэй үүдэтэ сабишалан дээрһэнэ үбэл жэлдэ тон багаар хуряана. Энэ дээрһэнэ болоно гэхэдэ, тус колхоз сабишалан хайжаруулын хүмэри муугаар хэдгэнэ. Энэ үе колхозойхид сабишалан дээр шэбхэ тон багаар гаргаа, колхоздо мүнөө болотор тэжээл лэхэхэй тусхай бригада байгуулагдагүй байһаар. Зүгөөр энэ тийгээд малда тэжээлэй һайн байгуулахманай гэгэн хоохон жэ дунда үнэйэй гаргажа байдаг. хэрэг хөөрлөөһөө саһаа ологүй.

Мал олонтой тус колхоздо жэлүүдтэ сабишалан хайжаруу хүдэлмэрийн йбуулагдаггүй һыс нэгэ нимэ жэшээ гуршалан рууна. Үнгэрһэн жэлдэ Мологовон нэрэмжэтэ колхозойхид Тохой сабишалангайнгаа участок дунда зэргээр гектар бүрийн 35 центнер һайн шанартай үбнэ хуряага Харин Сталиной нэрэмжэтэ колхозойхид мүн энэ Тохой участокта Молотовой нэрэмжэтэ колхозой сабишалангайнгаа гектар бүриһөө дунда зэргээр оройдоо 35 центнер шанар муутай үбнэ хуряага абаһан байгаа. Энэ колхоздо урдань үбнэ ногооной үндэр ур хуряажа байдаг энэ участокта мүнөө гуримгүйгөөр уялжа байһаа боложо нуур намагтай болжорхөө. Энэ ушарһаа сабишалан ургаса муулаа. Тийхээд Сульды заводһоо саанашан сабишалан дунда зэргээр энэ колхоз гектар бүриһөө 25—30 центнер шара люшернэ гаса хуряадаг байһан юм Харин нөө эхлэн 100 гектар сабишалан шээрин газар болгодоһоо.

Сэлэнгийн МТС-эй дирекци П. Сталиной нэрэмжэтэ колхозой правлени, тэрэнэй түрүүлэгшэ Шадимров энэ жэлдэ сабишалан хайжаруулын хүтэлмэриле һайн йбуулаха зэргэтэй.

Р. Филимонов

Уялгатаа бэлдүүлжэ байна

Бичурын аймагай Лениней нэрэмжэтэ колхоз үнгэрэгшэ жэлдэ малдаа хүсэд хурэхэ тэжээл бэлдэхэдэ ний ашаар, мүнөө малай үбэлжэлгы эмхитэйгээр үнгэржэ, бүхы малын хүсэ шадал хайнтайгаар, гарзагүйгээр ондо орожо байна.

Энэ шөнэ түл абагша һайнаар үнгэрэгдэнэ. Колхозой хонидтоо мүнөө 1150 гаран хурьга абаад, һайнаар түлжүүлжэ байна. Эрхим хонидон С. Содномова 99 хонидтоо 105 хурьга, Д. Аюшева 75 хонидтоо 82 хурьга абаа.

Энэ колхозой тэжээл бэлдэхэлэй бригадын хид сабишалангай ургасын эрид дээшлүүлжэ гэгэн уялга абаһанхай.

Абаһан уялгата бодотдор бэлдхын тулада тэжээл бэлдэхэдэ гадна (бригадын б. М. Ойно мүнөө сабишалангай 30 гектар майн дээрэ саһа тогтоһон, 1690 тон шэбхэ шэрһэн, 42,300 кубометр тошон халһаһан байна.

Колхозой тэжээл бэлдэхэлэй гада энэ жэлдэ сабишалангай участокта гектарай 60 центнер ртээр ургаса хуряаха гэжэ шитэй. Бригадын гэшүүд колхозой нийтэн малда тэжээлэй бата байгуулахы урлалга аймагай колхозуудай тэжээл бэлдэхэлэй гадануудта хандаба.

Н. Краснояров

Сабшалан дээрээ наг шэбхэ гаргана

Ерэхэ үбэл малаа бардам тэжээлээр хангаха зорилгоор. Түхэнэй аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой луговодуудай бригадын хид сабишалангай газар хайжаруулаха талаар бага бэшэ хүдэлмэри хэжэ байна. Нүхэр Мандановай хүтэлбэри дээр хүдэлмэрилдэг энэ бригадын гэшүүд 50 гектар сабишалангай талмай дээрэ 1260 ашаа шэбхэ гаргаа. Бригадын гэшүүд Х. Дармахева, С. Доржиев гэгшэд шэбхэ шэрээд.

хэ даалгабарта 200 процент хүд дүүргэнэ. Луговодуудай энэ бригадага до жолдшыс үндэр ургаса хуряага баян дүй дүршэлтэй юм. Тэд 284 гектар талмай га бүхэднэ центнер, 50 га сабишалан дээр гектарай 27 центнер үбнэ хуряага Мүнөө жэлдэ энэ бригадын хид тарай 30 центнер хүрэтэр ургаса хуряаха зорилготойгоор хүдэлмэрилжэ.

С.

АРАДАЙ ОЮУН БЭЛИГТЭН

Уранхайханы самодейельностиин республиканска харалга боложо дүүрэбэ

Дуун—бидэнэй хани нүхэр юм

Хүн бүхэнэй ханат бодолдоо абан хайн хайхан хүсэлтүр хүрэнэй гүн гүнзэгэ мэдээ манай үдэр бүхэндэ дууладаг үдэр соо элрхэйлэгдэн гараа бшуу. Дуун гэшэ хаанаше— дуун хатуу дайн байлдаанай дуундүгтше, унахан малгайгаа мундүгөөр хүдэлмэрлжэ байһан хуралгын үлэшье, түрэ шүршэ, үетэн нүхэдэй сугларгын үдэшин наадандаше бидэнтэй болохо хамта ябалсадаг. Манай Куналей тосхоной семейскэ бунд болгодооор хори гаран үшэрөө, Энэ хугасаа дотор манай коллектив ажалшад урда дуунд концертүүдэ табиһан, тэрэшэлэн оло дахин уранхайханы самодейельностиин харалгануудта түрүү һуури ээзлэжэ байһан юм.

Манай хоорой репертуарта ород, польскэй хасагуудай, уралска арда болон өөһэдэмнай коллективэй зохиёон элдэб олон дуундүд болоно. Мүнөө жэлэй республиканскэ харалга дээрэ бидэнэр советскэ композитор Массалниновай «Парти тухай дууе», мүн «Хорохой тала дайда тухай», «Селенскэ олон» гэһэн өөһэдэмнэй найруулан дуунууды дуураха. Саашада бидэнэр хоорондоо репертуары улам баян, манайн болгохын тула советскэ композиторнуудай дуунууды дуураха. Тэрэнтэй гадна, манай коллективэй гэшүүд «Москва, Кремлин дээхэнүүр» гэжэ нэрэ шүршэ дуу найруулжа байна. Манай ханахалда, энэнь гүнзэгэ хэргэ, ирагуу хайхан дуун болоно дээртэй. Тэрэнтэй удхан нимэ, манай хүсэн түгэс Энэ ороной зүрх—Москва, Кремлин дээхэнүүр хэргэ мүнхэ жаргалай нүлдэ — алтан одон яларна гэһэн уд-

хаар шэнэ дуумнай эхилхэ юм. Үндэр хайхан ханануудай дэргэдэ мрамор шулуун мавзолей оршоно, арал зондоннай сүлөөтэ байдал олгоһон агуухэ Ленин, Сталин багшанар эндэ нойрсожо байна гээд саашадаа үргэлжэлхэ.

Би мүнөө 60 наһатай болобо. Тингэбэшье, өөрынгөө колхозой кузницада балташанаар хүдэлмэрлжэ үргэлжэлхөөрби. Үнгэрэгшэ жэлдэ колхоздоо 600-аад ажалта үдэр олоо нэм. Саашадаше уранхайханыгаа самодейельностиин коллективтэ улам эдэбхитэйгээр хабаадалсаха хүсэлтэйб. Миний 4 басагад, 1 хүүбүүмин энэ хоорто дуу дуулалсадаг байна.

Уранхайханы самодейельностиин республиканска харалгада хабаадалсаха зуураа би түгэхэлэй концертдэ оролсожо, шэнэ баригдана опер ба баледэй театрын гоё хайхан ордон соо дуулалсанаандаа айлтбар ехэ баяртайб. Энэ үзэсхэлэнтэй ордоной сценэ дээрэ гаража ябахандаа, зосоогурхи шэмгэглэшье ажалан харахалдаше манай ард зон тухай Коммунистическэ парти ба Советскэ правительствын эсэгэ ёһоной үдэр бүрин анхлар оролдолгыг үшөө дахин эли тодорол мэдэрэнгүй аргагүй.

Бидэнэр, самодейельностиин харалгада хабаадалсагшад, гэр гартэ таржа ошоходоо үетэн нүхэдтөө, түрэл колхозойнгоо гэгшүүдтэ хөөржэ үгэхэ һонинуудаар яһала баян болонхойди. Энэ жэлэй харалга бидэндэ мартагдашагүй һайндэр мэтээр холодоо ханагдажа ябаха һаниһинь найдамтай.

Ф. Рыжаков, Тарбагатайн аймагай Ехэ-Куналей тосхоной хорохой коллективэй гэшүүн.

Баярта һайндэр

Оперо ба баледэй театрын дээдэ плафондо зураатай олон хүнүүдэ харанамди: гоёлой хубсаһа үмдэһэн, баглаа сэгсгүүдше барһан, улаан тугуудаа омогтойгоор үргэһэн басагад, хүүбүүд баяртай һайндэр дээрэ найрланад. Искусствын үргэн нитэ ард зондо хабаатай, тэдэнтэй уг үндэһөөрөө нигта холбоотой байһан тухай агуухэ Лениний үгэнүүд элэ хүнүүдэ хүрэлэн. Эдэхэн үгэнүүдэй гүнзэгэ удхы орденго театрта хүдөөгэй уранхайханы самодейельностиин түгэхэлэй концертыг харахалаа ерэн городой ажалшад дахинаа тобиолон мэдэбэ.

Угалзата хилэн хүшэгэ аалиханаар нэгдэнэ...

Үргэн сценэ дээрэ долоон дабхарар жэрүлдэн зогсоһон нэгдэмэлт хоорто хабаадалсада «Парти—маннине жолоодошмо» гэһэн В. Мураделин зохиёон дууе Жигжит Батуевай хүтэлбэри дор хонгёо хайханаар татанад. Хүдөөгэй сомонудай ба аймагуудай уранхайханы самодейельностиин харалгада хабаадалан 360 коллективүүдэй, 5000 хүнүүдэй түлөөлгшэд, Улан-Удэһэ эржэ шалгарһан эрхмүүдэнь болон. Хоёр—гурбан хонго соо театруудай ба филармонин залнууды дүүргэһэн зонуудай халуун анхаралы элэ нүхэд эхилхээ хойшо булаһан байна, мүнөөшье хүн зон олоороо сугларанхай. Бултаараа анхаралтайгаар шагнада.

Түрүүшын номерууд Коммунистическэ партия, советскэ засагаа, Эхэ ороноо магтан суурхуула.

Хүхээн уужатай тэрлэгтэй эхэнэр «Алтанхан шулуун оройтой» гэһэн бурят-монгол арадай дууе ханхинаса аялгална. Энэ дуушан Хэжэнгийн аймагай Сталиний нэрэмжэтэ колхозой хаалишан Ж. Цыренпилова мүн. Удадань «Улаанхан зандаана ургуулан» гэжэ дууе Бичурын аймагай Молоотовой нэрэмжэтэ колхозой гэшүүд эгнэш дүү Разуваевтай бурядаар шэнхинэсэ дуулабад. Баргажанай аймагай Културын байшангай баянт Б. Беляев ехэ уранаар арадай дуунуудай попури наадана. Бүри ходоһоо ерэн Байунын аймагай ангуушан С. Догончина «Наран» гэһэн эвенкийскэ арадай дууе хайханаар татаба. Сууда гарһан Ехэ-Куналей тосхоной хоор (Тарбагатайн аймаг) «Колхозой тала дайда тухай» дуу баяртай согтойгоор дуулажа, бүгэдэ шагнашадта халуунаар угтадаа. Закаменһаа ерэн хуур, лимба, хучир, жимбүүрхэ бүридлэһэн арадай инструментүүдэй оркестр Б. Дугаровой хүтэлбэри дор эбтэй уранаар наадажа, бүгдые һонирхуула.

Амгалан байдалые, эб найрамдалыс хамгаалха хэрэгтэ зориулагдана «Жагсыт, арадууд, тэмсэлдээр»

гэжэ Б. Ямполовай дууе Ахын аймагай коллектив нэрбэсэ дуулана. «Ажалтай дууе» Түнхэнэй аймагай «Лениней зам» артелин гэшүүн нүхэр Ивахинова, «Эрбэл соохор» гэһэн дууе Иволгын аймагай Саянтын МТС-эй хүдэлмэршэд ахадүү Дабавтан дуулажа, хүнэй зүрхэ хүдэлгэнэ.

Иволгын аймагай «Майн 1» колхозой түлөөлгшэд украинска «Гопагы», Сэлэнгийн аймагай Тельманэй нэрэмжэтэ колхозойд «Молдаванскы», Кударын хургуулин багша Макарова татар таншые хатархалы сугларгашад ехэтэ хайхашаан угтабад.

Баунтын аймагай эвенкүүд өөһэдэньгөө хэлэн дээрэ орад арадай «Коробейник» гэһэн дууе, Ахын аймагай коллектив композитор Лю-Шу-Шуны «Зүүн зүг тузарба» гэһэн дууе хитад хэлэн дээрэ дуулажа, бүгдын хайшаалда хүртэбэ.

«Талын дуран» гэһэн хореографическа этюдэ Сэлэнгийн аймагай Сталиний нэрэмжэтэ колхозой колхознигууд Лубсанова, Дашинмаев хоёр эрхмээр хатарнад. Элдэн аймагай Дэрэстэйн хургуулин багша Цыреновагай дуулаһан бурят дуу, Кударын аймагай Маленковой нэрэмжэтэ колхозой хаалишад Емельянова, Цимбал гэгшэдэй дуулаһан колхозно частушканууд, Яруунын аймагай коллективэй табинан «Тяланууд» гэһэн танцевальна номер ехэ хошон зугаатай, хүхюүтэйгээр үнэрбэ.

Уранхайханаар уншалын залуу мастернууд: Б. Чипилин (Ярууна), З. Галсанова (Аха), К. Шулунова (Кяхта), Ц. Очирова, Б. Шойлтонов (Закамен) шалабаритайгаар литературна зохиолнуудые уншажа, өөһэдэньгөө бэлгиты харуула.

Орад арадай элитэ ехэ композитор Глинкин «Иван Сусанин» гэжэ оперы «Алдаршыт» гэһэн дүүргэлтын хоорые Прибайкальска аймагай коллектив бэрхээр дуулаба.

М. Агафонов («Ерэнэл, ерэнэл колхозуудта мастернууд»), Р. Цыбиков («Нара сагаан тунгала»), Бальжинимаева («Уржалга байна») гэһэд сугларгашады өөһэдэньгөө зохиёон дуунуудтай танилсуулжа басуулаба. Элэ бүгэдэ хүдөөгэй ажалшадай культурун ургалтыс харуула.

Хаража байханда номернуудайн нэгэниһең нүгөөдэһөө үлүү хайхан бурят тэрлигүүдые, ород костюмуудые, шэмэшиг платенуудые, эвенкийскэ хубсанануудые үмдэһэн хүнүүд ээлжээлэд лэ гаранад.

Парти ба правительствын анхаралай ашаар Байгал шалавары нотагуудай ажалшадай культурун талаараа ургажа байһаниһең концерт эли тодорол гэршэлбэ.

Харалгын һүүлээр минни һанамжа

Түүдэй хэдэн үдэрнүүдтэ болоһон уранхайханы самодейельностиин республиканска харалга урда урда жалнуудэйхилэ орходоо гансахан хабаадалсана зонойнгоо тоогой олоор бэшэ, харин уранхайханы бүхэлэй коллективүүдэй, тус тус дуушадай, хатаршадай, хүгжэмшэдэй творческо ургалтын талаар онсо илгарна гэхэдэ буруу болохогүй. Хүдөө нотагуудта ажалуудад хүн зоной культуруна эрилтэнүүдэй дэсхэлхэтэй хамта, тэндэн клубуудай, улаан булангуудай, культурын байшангуудай дэргэдэй коллективүүдые ондоо боложо байна бшуу.

Энэниһең гэршэлхын тулада хэлэн баримтануудые хаража үзэе. Манай республикын эгээн холын аймаг болохо Ахын хорохой коллектив орад, хитад, бурят-монгол дуунуудые шалабаритай бэрхээр дуулаа. Тини Кабанскын аймагай түлөөлгшэд «Запорожскэ Дунай саана» гэһэн опероһоо, хэжэнгийнхид «Арвухэ түүдэй дүлэн» гэһэн пьесһэй отрывокуудые табижа, харагшадай зүгһөө хайшаалда хүртэһэн байха юм. Эгээн тинмһээ манай республикын

театрууд болон филармонн, искусствын бүхэ хүдэлмэрлэгшэд хүдөөгэй уранхайханы самодейельностиин кружогуудтай холодоо холбоотой байха, тэдэндэ творческо туһаламжа үзүүлжэ байха зэргэтэй гэжэ би һананаб.

Саашань бурят-монгол дуунууд ба арадай инструментүүд гүхэй хэдэн үгэ хэлэхэ байнаб. Энэ харалга дээрэһэ ажаллаханда, манай республикын композиторнууд болон пээдүүдэй зохиёон дуунуудые хүдөө нотагайнд яһала дуулаад боложо байна. Энэниһең басахалата хамта, мүнөөшье үетэн тухай һайн лирическэ дуунуудые олоор бэшыга гэжэ композиторнууд болон пээдүүдтэ дабтан, дабтан захимаар. Мүн арадай инструментүүд болохо хуур, лимба, жимбүүр гэхэ мэтэнүүдые дархалжа байдаг тусгаар мастерскэй нээбэл һайн байгаа гэжэ Културын министрстводэ дурадаха хүсэлтэйб. Юуб гэхэдэ, арадай инструментүүдые заһабарилха, шэнээр дархалха мэрвэжэлтэ угаа хомор.

Ч. Генинов, РСФСР-эй габыяата артист.

Арадай хүсэл нимэ

Манай ороной ард зоной ажабайдалыг улам бүри хүжюон сэнгэлгэ, байгалин хамгаалтай болгохын тула Коммунистическэ парти ба Советскэ правительство айлтбар ехэ оролдолго гаргана. Эхэ оронойнгоо хүдөө ажахы саашадань хүгжөөжэ хэмжэниүүд тухай партиин ЦК-гэй сентябрьска Пленумэй тогтоол энэниһең эли тодо гэршэ боложо үгэнэ. Хүдөө тосхонуудта хүсэ ехэтэй элдэб ордоньон машина, зэмсэгүүд эльгэгдэнэ, тэрэниһең гадна, инженернүүд, техникүүд, агрономууд, зоотехникүүд болон бусад мэргэжэлтэд хүдэлмэрлэхын тула олоороо гарана.

Эгээл энэ ушарһа бидэнэр, уранхайханы самодейельностиин кружогуудта хабаадалсагшад, ажабайдалһаа гэгдэхэгүй, харин тэрэнтэй адли хүгжэлсээ, ургалсаха уялгатайди. Би республиканска харалгада хабаадалсаладаа өөрынгөө найруулан бэрхэһэн «Уржалга байна» гэжэ дуу дуулаһан байнаб. Тэрэниһең үгэнүүд нимэ:

Арад эээрдэ хүлэг моринни
Амаа булан бугажа байна.
Айдар ганса наһанайм нүхэр

Аймагайнгаа центрһе амаршалжа байна.
Хула эээрдэ хүлэг моринни
Хазар даран заадажа байна.
Хайратай ганса уеһым нүхэр
Колхоз дээрэ бусахала байна.
Хэжэнгэ голнай мүнэгэн ялараад,
Хэтэй туягаа сасарган байна.
Хүндэтэ нүхэднай бултадаа хамтаррад,
Хүсэтэй ажалаа шангадан байна.
Сэлгэ Хэжэнгэм түргэн урасхалаар
Сэлэнгэ мурэндөө зорижо байна.
Сентябрьска тогтоолы эсэн заабаряар,
Сэлээнэйм нүхэд уралжа байна.
Энэ дуугаа эрхим һайн зохибл боло гэжэ һананагүйб.
Хэээдэше элдэб дутуу дунданууд бин ёһотой.
Зүгөөр манай республикын композиторнууд болон уранзохиолшод хүдөө нотагуудай залуушуудай дуулаха удха һайнтай, ирагуу хайхан дуунууды мүнөө үетэн темэ дээрэ бэшэхэ бээ гэжэ олоной зүгһөө ехэдэ гуйха байнаб.

Б. Бальжинимаева, Хэжэнгийн аймагай Дунда-Худанай сомоной Кировэй нэрэмжэтэ колхозой зоотехник.

Амжалтаараа дашуурхагүйбди

Манай республикын культурун харалгадахи тон ехэ собитнууны нэгэн — хүдөөгэй уранхайханы самодейельностиин харалга боложо дүүрэбэ. Энэ жэлдэ болоһон харалга хадаа манай олонинтэ ажалшад элэбхитэй хабаадалгатаар үнэрлэндэнэ баясамаар байна. Энэниһең юун гэршэлгэбэ гэхэдэ анха түрүүн республиканска харалгада 200 хүн хабаадалсаар хараалагданаад, аймагуудай эрилтын ёһоор энэ тоо хоёр дахин ехэдэжэ, 400 хүн болгоһон юм. Харин эсэстэ энэ тоо мүн хоёр дахин арьбадхагдажа, аяар 800 боло гаран хүн хабаадалсана байна.

Хүдөө нотагуудһаа ерэнэн дуунд, уранхайханаар уншагшад, хатар нааданшад, арадай элдэб янзын инструментүүд дээрэ гүйсэлдэшад хоёр—гурбан үдэрэй турша оролто хаб шаладараа мурсыжэ үрбэ. Харалга дээрэ манай аймагай уранхайханы коллектив нээсхэн һуури ээзлэжэ, БМАССР-эй Культурын министрствын грамота онсо анхарал хандуулжа байна. Эгээл тинмһээ бидэнэр, культурун гэгээрэлэй хүдэлмэрлэгшэд, энэ харалгана тархалдаа улам бүри эдэбхитэйгээр, үүсхэл оролдолго-тойгоор ажаллаха ёһотойди.

Ц. Батуев, Закаменай аймагай Мэлэ-Бортын сомоной хүдөөгэй клубые даагша.

нууды үнгэрэгшэн байха юм. Уранхайханы самодейельностиин аймагайнгаа харалгада хоёр дахин түрүү һуурида гараа һэмди, мүн хүдөөгэй интеллигенциин — багшанар, медицинаскэ хүдэлмэрлэгшэдэй хүсөөр элдэб темээр лекци, элдхэлнүүдые уншуулан байнади. Тэрэшэлэн уранзохиолшод Хоца Намсараевай «Үүрэй толон», Жамсо Тумуновай «Нойрһоо һэриһэн тала» гэжэ романуудаар уншагшадай конференци үнгэргөөди.

Эдэ бүгдые өөһэдэньгөө саашадаа хэхэ хүдэлмэрин эхин түрүүшын алхам гэжэ би тоолоноб. Самодейельностиин харалгада ерэхэдэ олохон аймагуудай культурун гэгээрэлэй хүдэлмэрлэгшэдөөр уулзажа хөөрлэхэ зуураа, заагатуу энэ тобилол хэхэ баатай болоһон байнаб.

Мүнөө үедэ манай Коммунистическэ парти ба Советскэ правительство манай хүдөө нотагуудай ажалшады культуруна ажабайдалы талаар хангата ябадалда онсо анхарал хандуулжа байна. Эгээл тинмһээ бидэнэр, культурун гэгээрэлэй хүдэлмэрлэгшэд, энэ харалгана тархалдаа улам бүри эдэбхитэйгээр, үүсхэл оролдолго-тойгоор ажаллаха ёһотойди.

Ц. Батуев, Закаменай аймагай Мэлэ-Бортын сомоной хүдөөгэй клубые даагша.

Харалгын дүнгүүд

Уранхайханы самодейельностиин республиканска харалгын жоринин тогтооһоной ёһоор нэгдэхэ һуури эзэлһэн Закаменай аймагай коллектив БМАССР-эй Культурын министрствын грамота ба аккордеоноор, хоёрдохон һуури эзэлһэн Байкало-Кударын болон Сэлэнгийн аймагуудай коллективүүд грамотанууд ба баянуудаар, гурбадаһа һуури эзэлһэн Ахын болон Баунтын аймагуудай коллективүүд грамотанууд ба гармошкануудаар, Ехэ-Куналейн Культурын байшангай (Тарбагатайн аймаг), Карл Марксын нэрэм-

жэтэ колхозой клубай (Сэлэнгийн аймаг) коллективүүд грамотануудаар ба патефонуудаар шагнадаба.

Тэрэшэлэн эрхим һайнаар наадаһанайнгаа түлөө нүхэд Снеткова, Фетисова, Ревенская (Мухаршэбэр), Шулунова, Обухова (Кяхта), Рыжаков Ф. Ф. (Тарбагатай), Абламский (Хэжэнгэ), Дашев (Закамен), Дандеева (Баунт), Цыренов (Закамен), Галсанова (Аха), Бальжиев, Цыренов (Сэлэнгэ), Агафонов (Кударан-Сомон) болон бусад грамотанууд ба үнэтэ бэлэгүүдые абаба.

Манай амаршалга

Хайшааше хараханда бүтүү тайга соо манай Баунтын аймаг оршодог. Республикында столица — Улан-Удэ городһоо хэдэ холо байбаше, манай эвенк ард согтой хүжюон, шанга шаладай, шэнэ байдалтай болонхой. Уранхайханы самодейельностиин республиканска харалгада мордохо гэжэ самолетто һуухалдаманай, манай нүхэд, ахадүүнэр, үхибүүд бүхы аймагуудһаа сугларһан түлөөлгшэдтэ халуун амаршалга хүргэхэ захяа бэлэй.

Бидэнэр уранхайханы самодейельностиин республиканска харалгын түгэхэлэй концертдэ өөһэдэньгөө арадай дуу, шүлэгүүдые хамтаруулан оруулсахандаа, тэрэ захяаны дүүргэһэн байнади. Манай бишхан коллектив «Ленин, Сталиний заһан замаар», «Залуушуудай аялга» гэһэн эвенк арадай дууе хоороор дуулаа. Мүн нүхэд

У. Дандеева ба Н. Сенаторовай уншанан шүлэгүүд, Г. Найканчин, С. Догончина гэгшэдэй дуулаһан дуунууд түгэхэлэй концерт хараһан нүхэдүүдые ехээр һонирхуулаа. Манай коллективэй гэшүүн нүхэр Е. Найканчингай «Коробейник» гэжэ орад арадай дууе эвенкийскэ хэлэн дээрэ ханхинаса татаханда, зал соо һуугаашад илангата шангаар алыгаа ташаа.

Би бага наһанда аба эжыһээ гэгдэжэ, үнэшэрһэн байлаб. Тини Октябрьска революци бүхы арада, тэрэ тоодо үнэшэрһэн намда жаргал олгоо. Холын Баунт нотаһаа самолетдоор ниндэжэ ерээд, гоё хайхан оперо ба баледэй театрын сценэ дээрэ дуу дуулаба гэжэ наһадаа минни зүрхэн баяр баясхалангаар халина.

А. Аполлонова, Баунтын аймагай уранхайханы самодейельностиин эвенкийскэ коллективэй гэшүүн.

УРАГ ДЭЭГЭ: (зүүн гарһаа) Ахын аймагай хорохой коллектив «Зүүн зүг тузарба» гэһэн хитад дуу дуулажа байна. Клавдия Шулунова (Кяхта) үбэбэ ганец хатарна Закаменай аймагай арадай инструментүүдэй оркестр «Хүтэн

Дэлхийн бүхь басагадуудта залуушуулай Бүхдэлхийн демократическа федерацин хандалга

БУДАПЕШТ, мартын 2. (ТАСС). Эхнэрнүүдэй уласхоорондын үдэрэй олрогтож байлантай дашарамдуулан энэ үдэрт өөһэднхөө шундта эрхтэнүүдэе табиныхе уржалга, дэлхийн бүхь басагадуудта залуушуулай Бүхдэлхийн демократическа федерацин (БФДМ) секретариат хандалан байна гэбэл.

Эрхтэнүүдэй политическа тэгш эрхтэй байха; адли хүдэлмэрийн түлөө адли салин түлэх; юрэнхь ба профессиональна эрдэмдэ хураха арга олгохо; өөрингөө гуламтыс ба бэдыс сүлөөтэйгөөр байгуулха арга олгохо.

Имагтал эб найрамдалай эрх байдалда залуу үетэнэй зол жаргалтай байдал зөхөжө болохо байна. Тиймэнээ шэнэ дай бэлдэхээ түсэбүүдтэ эсэргүү ябуулга хэртэй гэжэ хандалга соо хэлэгдэнэ.

Эб найрамдалай бүхэндийскэ соведэй вице-түрүүлэгшын мэдүүлгэ

ДЕЛИ, мартын 2. (ТАСС). Дели, ботолон Пресс-конференци дээр эб найрамдалай бүхэндийскэ соведэй вице-түрүүлэгшэ Мульк Радж Ананд ингэжэ мэдүүлэ: Индийн бүхь олонинтэ американо-пакистанска пактыс нэгэн ханалаар дэргүүсэжэ, тэрэнис буруушаанан байна. Манай буруушаалгыс Пакистангай хилтэй бүхь оронуд, бүхь дэлхийн эб найрамдалай тала баригшад булгадаа найнаар дэмжэһэн байна. Эчэ пактыс Пакистан айрадыс дарлаха ба үгүрүүлхэ үдэлхэн болоно гэжэ харан Пакистангай олонинтын горьтохон хубинь тэрэнис мүн лэ буруушаан гэжэ тэрэ тэмдэглэ. Эб найрамдалай бүхэндийскэ соведэй үүсхэлээр эмхилдэгдэн хэлэн зуунал митингүүд ба демонстрацинуудай февралда бүхь орон дотор бололыс Мульк Радж Ананд на-

нуулхан байна. Эдэ демонстрацинуудта Индийн элдэб хүн зон олоор хабаадаһан байна. Митингүүдтэ хабаадагшад американо-пакистанска пактыс буруушааха зуураа, американска сэрэгэй политикес дэмжэхьендэ Индиис баалхаха гэжэ США-гэй гаргалда нэдэлгэнүүдтэ эсэргүүсэһэн, Инди Пакистан хоёрой хоорондоо хани барисаатай ба талархалтай байхыс уржалхан байна.

Дай үүдхэгшэдэй ябуулгануудта харью болгон «эб найрамдалай хэрэгтэ бүри эрид шуудаар дэмжэхэ» хэрэгтэй гэжэ Ананд онсо тэмдэглэ. «Американо-пакистанска пактнаа уламжалтан гараха аюулыс буулга хэжэ бэшэ, харин дай бэлдэхээ түсэбүүдтэ эсэргүүсэһэн эб найрамдалай түлөө зоримтгоор тэмсэн зайсуулха хэрэгтэй.

Индо-Хитадтахи дайнда американска хамааралгыс эб найрамдалыс хамгаалха Вьетнамска комитет буруушаана

ПЕКИН, мартын 1. (ТАСС). Синьхуа агентство ингэжэ дамжуулна.

Вьетнамска информационно агентствын мэдээсэһэнэй ёшоор, Индо-Хитадтахи дайнда американска хамааралгыс буруушаанан мэдүүлгэ эб найрамдалыс хамгаалха Вьетнамска комитет тунхаглаа.

Французска колониаторнуудта США хэдэн жэлэй турша соо сэрэгэй тулалдамжа үзүүлэн. Тэдэнэй зорилгыс юуб гэжэдэ, Индо-Хитадыс американска сэрэгэй база ба колони болгохыс үзсэнэ. Вьетнамай, Кхмерэй ба Патет-Лаогий ардуудта эсэргүү агрессидэ сэхэ хабаадахын тулала американска самолёдуудыс ба тэдэнхэ хангаха хүнүүдэ элэгэжэ, США хадаа ача талаар шэнэ алхам хэһэн байна гэжэ мэдүүлгэ соо хэлэгдэнэ.

«Эб найрамдалыс хамгаалхын ба уласхоорондын түшүүрлэсэ бурууруулын тулала мүнөө үдэр бүхь дэлхийн ардуудын эдэбхитгээр тэмсэжэ байхадэ США-гай правительство Индо-Хитадтахи дайнда хамааралсахада Вьетнамай, Кхмерэй ба Патет-Лаогий ардуудай сөрөөнтөдыс эдэбхитгэ сагна. Зүүн-Урда Азийн бүхь оронудай аюулгүй байдалда ган түбэн уштуруулан гэжэ комитет мэдүүлнэ.

„Гансахан лэ эбэй договор немешкэ арадай эрхэ сүлөө ба бээ даанхай байдалыс хангаха найдабари болонэ“

БЕРЛИН, мартын 2. (ТАСС). Баруун Германиис милитаризацилгыс бүри үргэнөөр ябуулхын тулала бониско конституцида сэрэгэй статьянуудыс оруулха тухай бониско будгестагай реакцино олонхидой гаргалан хуулиис немешкэ эб найрамдалда дуратай олонинтэ эхээр буруушаана. Германска Демократическа Республикын гороудуд ба госконуудта митингүүд ба суглаанууд боложо, тэдэндэ хабаадагшад шэнээр тэбсэглэхэ замаар бониско засаг баригшадтай хэһэн энэ шэнэ алхамыс эхээр буруушаана. Германска Демократическа Республика бүхь хүн зоной түлөөлэгшэд хадаа бониско ба парижска сэрэгэй договорнуудта эсэргүүсэһэн, эбэй ёшоор демократическа үндэхэ хуури баримталан Германиис нэгэдүүлтын түлөө тэмсэхэ дүра зориггоо харуулан байна.

Глаухауда болоһон митингтэ хабаадагшад нэгэн дуугаар ябалха резолюци соогоо шигэжэ мэдүүлнэ: «Европейскэ хамгаалалтын нэгэдэлтүхэй договорыс бэшэ, харин эбэй договор Германигай баталхыс биднээр эринэбдэн. Засагаархидай зүгнөө хашалта мүрдэлгэ ба террор хэгдэдэг болошье Баруун Германиин хүн зон бониско милитаристнуудай антинациональна политикада эсэргүү ябуулгануудыс хэнэ. Митингүүд ба суглаанууд дээрэ, мэдүүлгэнүүд соо ба хүн зоной дунда тараагдаг листовконууд соо Германиин баруун таладахн патриотуд бониско ба парижска сэрэгэй договорнуудыс болоулыс эринэ, бониско конституцида сэрэгэй статьянуудыс нэмэжэ оруулгыс буруушаана.

Французска коммунистическэ ба социалистическэ партинуудай эхин организацинуудай нэгэдэмэл ябуулганууд

ПАРИЖ, мартын 2. (ТАСС). Баруунгай уаэл баримталдаг социалистическэ партинуудай хүтэлбэрлэгшэдэй харан хубааралтын политика ябуулга болошье, энэ партинын «хин организацинууд коммунистическэ партинуудтай ябуулгануудыс хэнэ. «Юманите» газетын мэдээсэһэнэй ёшоор, Шербур городой мэрыс ба гэрэний орлогшонорыс үсэгдэлэр хуанган хуангаллада муниципальна советнигүүд-коммунистическэ социалистическэ партини кандидатуудай

түлөө голосовалхан байна. Тийхэдэ социалистическэ партинууд хадаа мэрай орлогшын тушаалда дэбжүүлэгдэн коммунистын кандидатурыс дэмжэһэн байна юм. Коммунистическэ партинын Манш департаментдахи федерацин секретарь мэрай орлогшонорой нэгэн болон хуангалдан байна.

Шербуран хүн зон хуангалтын дунгуудыс найшаалтайгаар утгаар гэжэ газетнүүд мэдээсэһэн.

США японско авиационно промышленностийс нэргээнэ

НЬЮ-ИОРК, мартын 2. (ТАСС). Аэрошайтэд Пресс агентствын томиныска корреспондентын мэдээсэһэнэй ёшоор, «Локхид Эйркрафт Корпорейшн» гэжэ американска авиационно компани «Кавасаки» гэжэ японскэ авиационно компанида ялалтныс истробителнүүдэс ба реактивна хуралсалай самолёдуудыс хэжэ гэхэн хэлсээ баталаа.

«Локхид Эйркрафт Корпорейшн» гэжэ американска компаниин түлөөлэгшэ ингэжэ мэдүүлэ: «Энэ программа хадаа урда тэнь лэгдэнэй хэлсэнүүдээр туйлагдаланда орлодо тон үргэн программа болонэ. Энэ программын бэлүүлэгдэжэ эхлэхэдэ «Кавасаки» компани хадаа дэлхийн тон төмө авиационно компанинуудай түрүүшын дэргэдэ гараха байна».

Канадада үхибүүдыс худалдана

ОТТАВА, (ТАСС). «Газетт» газетын мэдээсэһэнэй ёшоор, үхибүүдыс худалдагдах ноусаар США-да худалдаа. Худалдаһан үхибүүн бүхэнэй түлөө 3 мянганһаа 10 мянга хүрээр доллар абадаг байгаа гэжэ элпүүлэгдэ.

Чоколат Корчвой, Слива Холмов, Нежметдинов Филтпп, Крюгер Форман, Троянеску Штальберг, Сабо Буленел гэгшэдэй партинууд хойшо-дуулагдаа.

Бухарестдэхи уласхоорондын татарай турнир

БУХАРЕСТ, мартын 2. (ТАСС). Уласхоорондын татарай турнирай гурбадахн тур үсэгдэлэр Бухарестдэ болоо. Пахман Вейдтэй, О'Келли Войкулескутэй, Шандор Паолитой тэнсээ.

Худалдаа наймаанай байгууламжа хубилаа. Худалдаа наймаандахи гүрэнэй ба кооперативна сектор мүнөө 99,3 процент болоо. Тийхэдэ энгэй наймаашад худалдаа наймаанай оройлоот 0,7 процентэ эзлэнэ.

УЛАСХООРОНДЫН ШЭНЖЭЛЭЛ

Берлинскэ зүблөнэй хүлээр

Дүрбэн гүрэнэй гадаадын хэрэгүүдэй министрүүдэй Берлинскэ зүблөн дээрэ зүбшэн хэлсэгдэн асуудлануудта дэлхийн олонинтэ гол аңгаралаа хандуулан зангаара. Корейскэ асуудалыс гуримдуулха ба Индо-Хитадта эб найрамдалыс тогтоолгодо тулалха зорилгоор апрельдэ Женевэдэ конференци зарлаха тухай Берлинскэ зүблөн дээрэ хэлсэгдэнэ үнэн болдоло хүнүүд эхэ ханангаар тэмдэглэнэ. Энэ конференцидэ Хитадай Арадай Республикын хабаадалгыс уласхоорондын ажабайлалда арадай Хитадай шухала үүргэ дүүргэхэ байһыс ба тэрэнэй удашанарыс мэдэрхэн ябадал гэжэ харин хэлбэлэй олонхидын тоолоно. «Уолл-Стрит Джорнал» гэжэ американска харинс газетшье ингэжэ бэшэнэ: «Азийн тон хүсэһэн гүрэнхэ хэрбэ хабаадуулагуй һаа Индо-Хитад тушаа гүдэн Индия тушаа ямаршыс зүблөн хэлсээ туйлалгада хүргэжэ шадаха гэжэ хэншье тоолохогүй.

Германска проблемэдэ ба европейскэ аюулгүй байдалда хамаатай Берлинскэ зүблөнэй материалнууд бүхь оронуудыс эхээр хонирхуулна. Тийхэдэ «Европейскэ армийн» нэрээр германска милитаризмыс ба реваншизмыс нэргэжэ американска түсэбүүдтэ эсэргүүсэлтэ шангадаһанинэй элээр харалдана.

Американска түсэбүүдыс дэмжэдэг правительствена политикыс Английн парламентын хэдэ хэдэн шүүмжэлжэ үгэ хэлэһэн байна. Энэ политикыс парламентын газара тээ буршиксэ эрид хурсаар шүүмжэлдэг байна. Баруун Германиис милитаризацилха түсэбүүдыс дэмжэн англиска лейбористска партини хүтэлбэрлэгшэдэй баталан абаһан резолюцида эсэргүүсэһэн хүдэлхэн бүхь орон дотор дэлгэрээ. Энэ резолюцине зүбшэн хэлсэлгын үедэ парламентдахи лейбористска фракциин хахадһаа олонхынэй лейбористска хүтэлбэрлэгшэдэй хараа бодлыс буруушаажа үгэ хэлэһэн байна. Англиска, мүн немешкэше ажалшадтай интересүүдтэ зохилдохогүй Баруун Германиис шэнээр эбсэглэхэ уршагта политикын ябуулагдахыс болитор өөһэднхөө хүтэлбэрлэгшэдэй шиндхэгдээ эсэргүүсэлтэ тэмсэлгыс болжуулхагүй байһан тухайгаа хэдэн олон жипрэй лейбористнууд мэдүүлнэ.

Эбэй ба демократическа үндэхэ хуури дээрэ германска проблемыс гуримшуулын түлөө хүдэлхэн Францида эхээр дэлгэрээ. «Германска проблемэ хадаа Франциин интересүүдыс ба европейскэ бүхь гүрэнүүдэй аюулгүй байдалыс хараалда абан шиндхэгдэжэ болохо байна бониско ба парижска сэрэгэй дого-

Болгаридэ социализм байгуулагшадтай сьезд

Болгарийн коммунистическэ партини (БКП) VI сьезд Софидо февралын 25-да нэгдлэ. Сьездын хүдэлмэри орон дотор политическэ ба ажалдай тон эхэ дэбжалтын оршон байдалда ябуулагдажа байна. Болгарска ажалшад хадаа омогорхохо ёшоороол омогорхон өөһэднхөө амжалтануудай дүн гаргана. Социализм байгуулагтын замда шэнэ амжалтануудыс туйлахын түлөө тэмсэлдэ бүхь хүсээ элсүүлн.

Компартийн V сьездтэ хойшо үгэрхэн табан жэлэй турша соо болгарска арад хадаа социалистическэ байгуулагтын бүхь налбаринуудта төмө амжалтануудыс туйлаа. Болгарийн арадай ажахын али бүхь талаһаа хүгжэн дэбжэжэ байһыс VI сьезд дээрэ тоосоото элдхэл хэһэн БКП-гэй ЦК-гэй генеральна секретарь В. Червенков элээр харуулан байна.

Орон дотор тон эхэ хубилаланууд болоо. Гэгдэнги аграрна орон байһанаа Болгары индустриально-аграрна орон болоо. Оронд индустриальна хүгжэлтын үндэхэ хуури бологшо үйлдэбэрийн хэрэгсэлүүдыс бүтээлтэ 1953 ондо дайнай урда тээхн

Эдиршүүдэй дунда эрхим конькишад

А. Нузнецовый

РЕСПУБЛИКЫН ХОНИНУУД

„Хүн шубуута нуур“ гэжэ бэлдэй 100-дахн зүжэг

Гүрэнэй Бурят-Монголой Лениний орденото оперо ба бэлдэй театрын коллектив «Хүн шубуута нуур» гэжэ бэлдэе сьенэ дээрээ 100 дахнаа табиба.

Энэ зүжэг анха түрүүн 1948 ондо Бурят-Монголой 25 жэлэй ойн хойндэртэ зорюулагдан табигдаһан юм. Мүнөө энэ зүжэгтэй гол рольнуудта РСФСР-эй табылата артистка Т. Салынова, БМАССР-эй габыята артист Ц. Бадмаев гэгшэд наадана.

П. И. Чайковскийн «Хүн шубуута нуур» гэжэ бэлдэе манай республикын ажалшад хонирхон харана. Н. Маторин.

148500 километр квадратна заһабарнугүйгөөр

БМАССР-эй Министрүүдэй Соведэй дэргэдэхи харгы замайн ба транспортно ажахын №1 автотранспортна конторын шофёрнуудай дунда гүрэнэй засаган дээдэ органдэ хуангалга хуангалтын хүндэлэлдэ социалистическэ мүрысөөн улам үргэдэнэ. Шофёрнууд автомашинуудыс техникческэ заабарини ёшоор ашаглажа, заһабарнугүйгөөр ябуулха болзорыс хунаахын түлөө тэмсэһэн.

Шофёр Иван Васильевич Кученов өөрингөө автомашинаар капиталыска заһабарилга хэнгүй 148500 километр ябажа, заһабарилгада гаргалсалада байһан 20.200 түхэриг мүнэг алмаба. Нүхэр Кученов мэргэжэл хэтэй шадмаар бэрхэ шофёр юм. Тэрэ хадаа арадай ажахыда хэрэгтэй ашаас сэг болзор соонь хүрэхэ газартань абаашадаг.

Шофёрнуудай дунда зуун мянгантанай тоо улам олошорно. Жэшээлхэдэ, эрхим амжалтануудыс туйлаһан шофёрнууд М. Власов, А. Камчатов, К. Оловяников, В. Попов, В. Мокров ба С. Иванов гэгшэд автомашинуудыс капиталыскаар заһабарилангүйгөөр зуу гаран мянган километр ябуулан байна. И. Сокол.

Худалдаа наймаанай тэчкөнүүд олошорно

«Советскэ худалдаа наймаас саашанда хүгжөөжэ хэмжээнүүд тухай» КПСС-эй ЦК-гэй, СССР-эй Министрүүдэй Соведэй тогтоолыс бэлүүлэн, Улаан-Удэн тэрисполкомой худалдаа наймаанай тарих энэ жэлдэ олон магазинууд, столовонууд ба базануудыс шэнээр нээжэ гэжэ харааба. Никольск, Завольнинска, Горькийн пэрэмжэтэ тосхонуудта, мүн Батарейкэдэ, мяханай комбинайд дэргэдэ магазинууд, нийтын эдэс хоолой газарнууд нээгдэхэ байна.

Түргэн гутааг продуктнуудыс халагальха тусгаар түхэрэлгэтэй приваткандууд гастрономдо, № 22 магазинда ба бусад магазинуудта тодохдожо захалаа. Н. Гроссман.

САГЙ УЛАРИЛ

Мартын 4—6-най үдэрнүүдтэ үүлэнэй байдал хубилан байна, зарим ногагуудта багахан салан орохо. Баруун зүгнөө хуулахан ба зарим үедлөө шангалдан халхын болохо. Хуушлөө хойто аймагуудта 28—33, бусад аймагуудта 25, үдэрнын хойто аймагуудта —19 ба бусад аймагуудта 8—10 дус хүйтэн болохо. Редактор Б. Ц. ЦЫЖИЛ

Кино театруудта ПРОГРЕСС кинотеатрта «Братя Лю» 10 ч. 30 м., «Константин Заслонов» (12 ч. 15 м.) мильн саанахн өмдм (11, 16, 18, 20 ба 22 ч.) кинофилм «Новости дня» № 5. ОРЛОМ кинотеатрта «Великий воин Албании Скандербег» (12, 14, 16 ба 20 ч.), «Опасное соседство» (22 ч.), кинофильм «Восточная женщина» № 7. АРХИВ кинотеатрта «История» (11, 13 ба 20 ч. 30 м.), «И дружба» (15 ба 18 ч. 30 м.), «Тоскый» (17 ба 22 ч. 30 м.).